

සමාජනා නිරෝධය

කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි

**නිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
අපගේ නමස්කාරය වේවා !**

සළායනන නිරෝධය

කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි

ධර්ම ධාන්ය පිණිසයි.
 අලෙවි කිරීම පිණිස නොවේ.

සළායතන නිරෝධය

ප්‍රථම මුද්‍රණය : 2018

කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි

SALAYATHANA NIRODHAYA

ISBN : 978 - 955 - 95963 - 4 - 9

- මුද්‍රණය -

දිනාකර ප්‍රියන්තරාජය

2/99, නාවල පාර, නුගේගොඩ.
 දුර/ෆැක්ස් - 011 2827044 / 0712 285 680,
 විද්‍යුත් තැපෑල : dinakara.priyantha@gmail.com
 මුහුණු පොත : [facebook.com/dinakara.press](https://www.facebook.com/dinakara.press)

පිඤ්ඤා

ධර්මකාමී
සඤ්ජනනෙන්
සලක
මෙන් සිතීම

කොස්වත්තේ අරියවීමල හිමි

පෙරවදන

"තණ්හාත්ඛයාධිමුත්තස්ස අසම්මෝහං ච චේතසා දිස්වා ආයතනුප්පාදං සම්මා චිත්තං විමුච්චති"

තණ්හාව දුරු කිරීමෙහි යෙදුන, මුළාවෙන් සිත මුදා ගැනීමෙහි යෙදුන තැනැත්තාගේ සිත ආයතනුප්පාදය දැක මැනවින් මිදේ. (අං. නි. ජක්ක නිපාතය, සෝණ සුත්තය)

පුද්ගලයා අත්දකින්නේ සළායනික ව විඤ්ඤණයෙහි පිළිබිඹු වන නාමරූප අත්දැකීම් ලෝකයයි. ඒ, පුද්ගලයා ගේ චේතනාමය අභිසංස්කරණය යි. ඇලීම්, ගැටීම්, රැවටීම් වශයෙන් පුද්ගලයා බැඳෙන්නේ මේ සළායනනිකව සමුදය වන, ලෝකය වන චේතනාමය අභිසංස්කරණය ට යි. තව විදියකින් කිවහොත්, සිදුවන්නේ අප්ඤ්ඤානික ආයතන හා බාහිර ආයතන එකිනෙකට බැඳීම නොව, ඒ දෙක ප්‍රත්‍යයෙන් සමුදය වන ඡන්දරාගයට පුද්ගල බැඳීමයි. ඡන්දය දුකට මුල බව බුදුරාජාණන් වහන්සේ වදාළහ. (ඡන්දෝහි මූලං දුක්ඛස්ස)

මේ සත්‍යයන් අපට වැටහෙන්නේ සාමාන්‍ය සංඤ්ජානන මට්ටමින් සිතීමෙන් නොවේ. වෙසෙස් නුවණින් (අභිජානන මට්ටමින්) දැකීමෙනි. යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් හෙවත් ප්‍රත්‍යයන් ගේ සමුදයට සිත තබා තේරුම් ගැනීමෙනි. ප්‍රත්‍යුත්පන්නයෙහි සමුදය වන ආකාරය නුවණින් දැකීමෙනි. එමගින් නිබ්බිදාවට, විරාගයට, නිරෝධයට මග විවර වේ. මේ පිළිබඳ අවබෝධය පිණිස, මේ දහම් ලියවිල්ල යම් තරමකින් හෝ ධර්මකාමීන්ට ප්‍රයෝජනවත් වේ'ය යනු අප ගේ කල්පනාව යි.

මේ දහම් ප්‍රකාශනය ම'විසින් පවත්වන ලද දම් දෙසුමක් ඇසුරින් සකස් වූවකි. මේ දම් දෙසුම මුදුණද්වාරයෙන් ධර්මකාමීන් අතට පත් කර දීමට අදහස් කළ ශ්‍රද්ධාවන්ත උපාසිකාවක් විසින් දෙසුම පිටපත් කරනු ලැබ, අවශ්‍ය සංස්කරණයන් සිදුකර දෙන ලෙස සිහිපත් කරමින් මා අතට පත් කෙරිණ. මා විසින් දෙසුමේ වාචික අඩු ලුහුඬු සකසා, තවත් අවශ්‍ය සංස්කරණයන් ද සිදුකර දුනි. එතුමිය ඒ දෙසුම, පොත් පිංවක් වශයෙන් මෙසේ සුපින්වත් ඔබ සුරතට පත් කරනු ලැබ ඇත. ඇයට ධර්ම දානමය කුලලය හිමිවේ. ඇයටත්, කියවන ඔබටත් පරම ශාන්ත වූ නිවන් සුවය ලැබේවා. මෙම පොත් පිංව මුදුණ කටයුතු මැනවින් ඉටුකළ නුගේගොඩ දිනකර මුදුණාලාධිපතිතුමා ඇතුළු සමස්ථ කාර්යය මණ්ඩලයට ද පුණ්‍යානුමෝදනා පූර්වක ස්තුතිය පිරිනමමි.

කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි.
ආධීනිකේතනය,
261/1,ඩී, පරකන්දෙණිය, ඉඹුල්ගොඩ,
2018

සළායනන නිරෝධය

පරිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳව හිතනකොට විශේෂයෙන් මහානිදාන සූත්‍රය, ඒ වගේ ම සංයුත්තනිකායේ නිදාන සංයුත්තය වැනි මූලාශ්‍ර විශාල ප්‍රමාණයක අපට දකින්න පුළුවන්. ඒ වගේම බුදුදහමේ හැම කරුණක් ම මේ පරිච්චසමුප්පාද මූලධර්මයන් එක්ක නිරන්තරයෙන් බැඳීල තියෙනව. බුදුරජාණන් වහන්සේට මේ වගේ මූලධර්මයක් පිළිබඳව වැටහුණේ, ලෝකයේ පවතින යම් යම් දෘෂ්ටි වාද පිළිබඳව හිතන කොට ඇතිවන පරස්පර විරෝධතාවන් දකල ඒ පරස්පර විරෝධතාවන්ගෙන් අත්මිදෙන කොටයි. අනභිසම්බුද්ධ බෝසත් අවස්ථාවේ දී ම තමයි, මේ පරිච්චසමුප්පාද මූලධර්මය උන්වහන්සේ සොයාගන්න. සෑම බුදුවරයන් වහන්සේ නමක්මත් එහෙමයි. ඒ ගැන සඳහන් වෙන්න, යෝනිසෝමනසිකාරය යොදල තේරුම් ගන්න කාරණාවක් හැටියටයි.

‘යෝනිසෝමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයෝ’ කියල ඒ ඒ ප්‍රත්‍යාධර්මයන්ගේ සමුදය පිළිබඳව යෝනිසෝමනසිකාරය යෙදූ බවයි පෙනෙන්න.

මේ කාරණය තේරුම් ගැනීමේ දී, බුදුදහම තේරුම් ගන්න කොට සූත්‍ර වල පැතිරී තිබෙන විශේෂ ආකල්පයක් අපට ඉස්සරහට ගන්න වෙනව. සූත්‍ර වල සඳහන් වෙනව,

---

1 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නි.සං./බුද්ධ වග්ග/ගෝතම සූත්ත
සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නි.සං./මහා වග්ග/ නගර සූත්ත
“යෝනිසෝ මනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයෝ - ජාතියා බො අසති, ජරාමරණං න හොති;”
සං.නි. / සළායනන වග්ග/ සළායනන සං./මිගජාල වග්ග/සමිද්ධි දුක්ඛපඤ්ඤන සූත්ත

- සඤ්ජානාති,
- අභිජානාති,
- පරිජානාති,²

කියල, ඥාන අවස්ථා, දැනුම් අවස්ථා තුනක් පිළිබඳව. මේ සඤ්ජානාති කියන එකෙන් බොහෝ විට අර්ථවත් කරල තියෙන්නෙ, අපේ සාමාන්‍ය සරල ඉඤ්ජිය අත්දැකීම් ක්‍රමයට වැටහෙන පිළිවෙළ. මේ සංජානන මට්ටමට සීමා වෙලා, බුදුදහමේ විශේෂතාව දකින්න බෑ කියන එකයි ධර්මය තුළ අපට ප්‍රකටව පෙනෙන ලක්ෂණය.

සඤ්ජානාති කියන්නෙ සාමාන්‍ය සඤ්ජානන මට්ටම. සාමාන්‍ය හැඳිනීම් සීමාවට සීමා නො වී එය ඉක්මවා සොයන්න සිද්ධවෙනව, විශේෂ නුවණකින් බැලීමක් ගැන. ඒ ස්වභාවය විස්තර කරන වචනය තමයි, අභිජානාති කියල කියන්නෙ. අභිඤ්ඤා කියල කියන කොට අපි බොහෝ විට භාවනාව මගින් දියුණු වුණ සුවිශේෂ ඥානයක් අදහස් කරන බවකුත් තියෙනව. නමුත් ඊට ප්‍රාථමිකව සාමාන්‍ය සඤ්ජානන මට්ටමට යට නො වී, ලෝකය දිහා බලන ක්‍රමය, නුවණින් බැලීම, කියන ක්‍රමයකුත් තියෙනව. ඒ ස්වභාවයෙන් තේරුම් ගැනීම කියන එකට අභිජානාති කියන වචනය පාවිච්චි කරල තියෙනව.

ඒ කියන්නෙ, එතකොට සාමාන්‍ය සඤ්ජානන මට්ටමේ ඉඳල මේ කාර්යය කරන්න බෑ. මේ අභිජානාති කියන මට්ටම පාඨක්ෂන කියන මට්ටමට ඇතුළු කරපු එකක් නොවෙයි. සේඛ මට්ටමට ඇතුළු කරල තියෙන කාරණාවක්. සේඛ කියල කියන්නෙ ‘දහම් මගෙහි හික්මෙන’ කියන එකයි. මේ හික්මීම ශික්ෂණයට අයත් වූ වෙසෙස් නුවණින් බැලීමයි. මේ වෙසෙස් නුවණින් බැලීම කියල අදහස් කරන්නෙ යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් බැලීම යනුවෙන් අදහස් කරන දෙය ම යි.

වෙසෙස් නුවණ පිරිපුන් අවස්ථාවට ගියායින් පසු තමයි, පරිජානාති කියන වචනය පාවිච්චි කරන්නෙ. එතකොට පරිජානාති කියන වචනයෙන් රහතත් වහන්සේගේ පිරිපුන් අවබෝධය අදහස් කරනව. එතකොට අපට පටිච්චසමුප්පාදය වගේ මූලධර්මයක් බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ, සාමාන්‍ය සඤ්ජානන මට්ටමින් මිදිල, විශේෂ නුවණකින් ලෝකය දිහා බලන්න අපට කරන පෙළඹවීමක් හැටියට.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අප තුළ මැවෙන ලෝකය කුමක් ද, කියන එක ගැන

2 ම.නි. /මූලපණ්ණාස පාලි/ මූලපරියාය වග්ග/ මූලපරියාය සුත්ත
අං.නි. /ඡන්දනිපාතපාලි / මහා වග්ග/ මජ්ඣිම සුත්ත

මෙහෙම දේශනා කරනව. අපි බොහෝ වෙලාවට ලෝකය, ලෝක ප්‍රඥප්තිය පනවගන්නෙ කොහොම ද කියල සමිද්ධි හැමුදුරුවෝ විමසපු අවස්ථාවකයි, මේ දේශනාව කරන්නෙ.

“ලෝකය ලෝකය කියල ස්වාමීනි, කථා කරනව. ඒ ලෝකය ලෝකය කියල කිව්වට ලෝක පඤ්ඤත්තිය කියල කිව්වට, ඒක කොපමණකින් ද පැනවෙන්නෙ” කියල බුදුහැමුදුරුවන්ගෙන් විමසනව.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ සදහන් කරනවා:

“ඇස ඇති නම් (අප්ඵ වක්ඛු), රූප තියෙනව නම් (අප්ඵ රූපා), වක්ඛුවිඤ්ඤාණය ඇත්නම් (අප්ඵ වක්ඛුවිඤ්ඤාණං), වක්ඛුවිඤ්ඤාණයෙන් දූනගන්නා දේ තියෙනව නම් (අප්ඵ වක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතඛබ්බාධම්මා), එතැන ලෝකය හෝ ලෝක ප්‍රඥප්තිය හෝ ඇත. (අප්ඵ තත්ථ ලොකො වා ලොකපඤ්ඤත්ති වා) ”³

(යත්ථ ඛො, සමිද්ධි, අත්ඵ වක්ඛු, අත්ඵ රූපා, අත්ඵ වක්ඛුවිඤ්ඤාණං, අත්ඵ වක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතඛබ්බා ධම්මා, අත්ඵ තත්ථ ලෝකෝ වා ලෝක පඤ්ඤත්ති වා. අත්ඵ සොනං, අත්ඵ සද්දා, අත්ඵ සොතවිඤ්ඤාණං, අත්ඵ සොතවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතඛබ්බා ධම්මා, ලෝකෝ වා ලෝක පඤ්ඤත්ති වා. අත්ඵ ඝානං, අත්ඵ ගන්ධා, අත්ඵ ඝානවිඤ්ඤාණං, අත්ඵ ඝානවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතඛබ්බා ධම්මා, ලෝකෝ වා ලෝක පඤ්ඤත්ති වා...)

මේ කාරණය ම, ඇස පිළිබඳව කීවා සේ ම, ආයතන හයට ම අදාළව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ. අපි තේරුම් ගන්න ඕන, මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මන්‍යායයේ දී විමසා බලන්නෙ බාහිර වාස්තවික ලෝකය පිළිබඳව නො වෙයි කියන බව. බුදුරජාණන් වහන්සේට චූළමනා කළේ දුක පැහැදිලි කරන්නයි. දුකේ සමුදය පැහැදිලි කරන්නයි. එය නිරුද්ධ වන දෙයක් බව පැහැදිලි කරල, දුක නිරුද්ධ කිරීමට ප්‍රතිපදාවක් දේශනා කිරීමටයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලොව පහළ වන්නේ ඒ අවබෝධයෙන් පිබිදීමක් හැටියටයි. එතකොට බාහිර වාස්තවික දේවල් වලට ආරෝපණය කරගෙන මේ ධර්ම විචරණයේ තිබෙන මූලික ප්‍රායෝගික අර්ථයට හානි පමුණුවා ගන්න ඕන නෑ. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින දේ තමයි, මේ ලෝකය සමුදය වෙන්නෙ හය ආකාරයකින්.

3 සං.නි. /සමායතන වග්ග/ සමායතන සං./මිගජාල වග්ග/සමිද්ධි ලෝකපඤ්ඤන සුත්ත
සං.නි. /සමායතන වග්ග/ සමායතන සං./මිගජාල වග්ග/ගෝතම සුත්ත

“ඡසු ලොකො සමුප්පන්නො ඡසු කුබ්බති සඡුවං,
ඡන්නමෙව උපාදාය ඡසු ලොකො විහඤ්ඤති.”⁴

හය ආකාරයකින් මේ ලෝකය ආයතන හයෙහි උපදිනව. ආයතන හයෙහි සඡුවය කරනව. මේ ආයතන හය අල්ලගෙන, එහි ලෝකයා වෙහෙසට පත් වෙනව.

එතකොට මේ හය මොකක් ද? ඇස - රූපය, කණ - ශබ්දය, නාසය - ගන්ධය, දිව - රසය, කය - පහස, මනස - ධම්ම. බුදුරජාණන් වහන්සේ සමහර අවස්ථා වල දේශනා කළා සියල්ල කියල කියන්න තියෙන්නෙත් ඔය ටික ම තමයි, කියල.

“සබ්බං වො භික්ඛවෙ දෙසිස්සාමි.”⁵ මහණෙනි, ඔබලාට සියල්ල යනු කුමක්දැයි දේශනා කරන්නමි.

“වක්ඛුඤ්චෙව රූපා ච, සොතං ච සද්දා ච, ඝාණං ච ගන්ධා ච, ජ්විහා ච රසා ච, කායො ච භොට්ඨබ්බා ච, මනො ච ධම්මා ච, අයං චුව්චති භික්ඛවෙ සබ්බං.”

ඕක තමයි, සියල්ල. එතකොට ඒ ආයතන හය, ඇසත් රූපත් ආදී වශයෙන් එන සම්බන්ධය තුළ තමයි සියල්ල තියෙන්නෙ. ඒ කියන්නෙ අපේ අත්දැකීම් සීමාවන් ඇරෙන්න වෙන දෙයක් නො වේ. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් කියනවා නම් මේ ආයතන හය ඇරෙන්න වෙන සියල්ල කියලා දෙයක් තියෙනව කියල, ඒක වචන මාත්‍රයක් විතරයි කියල බුදුහාමුදුරුවෝ වදාල. ඒක ගැන ප්‍රශ්න කරාට, ඒ කියන්නෙ ඒ වචනමාත්‍රයක් වූ දේවල් ගැන අමුතුවෙන් ප්‍රශ්න කෙරුවට, විමසුවට කිසි ම උත්තරයක් දෙන්න බෑ. (චුට්ඨො ච න සම්පායෙය්‍යා)⁶ ඒක අතිරේක වෙහෙසකට පැමිණීමක් විතරයි. (උත්තරිඤ්ච විසාතං ආපජ්ජෙය්‍ය)

එතකොට ඒකෙ තේරුම, අපි මූලින් ම පැහැදිලි කරගන්න ඕන, මේ ආයතන හයේ සමුදය වන ලෝකය තමයි, අපි තේරුම් ගන්න ඕන කියල. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මන්‍යායය ඒ පිණිසයි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කියල කියන කොට අපි දකින්න ඕන, සියලු බෝසතාණන් වහන්සේලා මේක සොයා ගන්න විදියත්.

---

4 සං.නි. / සගාථ වග්ග/ දේවනා සං./ අද්ධ වග්ග/ ලෝක සුත්ත
5 සං.නි. / සමුයනන වග්ග/ සමුයනන සං./ සබ්බ වග්ග/ සබ්බ සුත්ත
6 සං.නි./ සමුයනනවග්ගපාලි/ සමුයනනසංසුත්ත/ සබ්බ වග්ග/ සබ්බ සුත්ත
(“අනමේතං සබ්බං පටිච්චන්ධාය අඤ්ඤං සබ්බං පඤ්ඤාපෙස්සාමීති, තස්ස වාචාවන්ථුකවස්ස; චුට්ඨො ච න සම්පායෙය්‍ය, උත්තරිඤ්ච විසාතං ආපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? යථා තං, භික්ඛවේ, අවිසසස්මි”න්ති)

අපි මුලින් ම දැනගනිමු, “ඉමස්මිං සති ඉදං හොති” ⁷

(“ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති, ඉමස්මිංඅසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරෝධා ඉදං නිරුප්පජ්ජති ;”) කියන ධර්ම න්‍යායය. යමක් සමුදය වෙන්නේ, අපේ අත්දැකීම් වශයෙන් අපට සමුදය වෙන්නේ, තවත් යම් ප්‍රත්‍යයක් තියෙනව නම් විතරයි.

“ද්වයං පටිච්ච විඤ්ඤාණං සම්භොති”⁸ කියන කොට විඤ්ඤාණය සමුදය වෙන්න නම් ඇසත් රූපයත් සම්බන්ධ වෙන්න ඕන. කණත් ශබ්දයත් සම්බන්ධ වෙන්න ඕන. එතකොට තමයි සමුදය. මේ සමුදය කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ, කලින් තිබුණා කියන අදහස නො වේ. සමුදය වුණා. මේ මොහොතේ පව්වුප්පන්නව සමුදය වුණා. මොක ද, අතීතය හා අනාගතය කියන දෙකට බැඳිල නොවෙයි, පටිච්චසමුප්පාදය බුදුරජාණන් වහන්සේලා ඉදිරිපත් කරල තියෙන්නේ. එතකොට ඉන්ද්‍රිය හයට ම ඔය කියපු ආකාරයට තේරුම් ගන්න ඕන. ඔය කියන කාරණාව ඔයට වඩා තව ටිකක් පැහැදිලිව ම වචනයෙන් කියවෙන තැන තමයි, කච්චායනභද්දේකරත්ත සූත්‍රය. එහි දී හික්කුන් වහන්සේලා කච්චායන මහරහතන් වහන්සේගෙන් විමසනව, භද්දේකරත්ත ගාථා වලින් කියවුණු පණිවිඩය ගැන. ඒ ගැන කියන කොට අතීතය අනුගමනය කරන්නත් එපා. අනාගතය බලාපොරොත්තු වෙන්නත් එපා. පව්වුප්පන්නයට ඇදෙන්නත් එපා කියල වදාළ. පව්වුප්පන්නය ගැන කියන කොට ඒකේ තේරුම, ‘මේ මොහොතේ සමුදය වුණා’ කියන එකයි. මේ මොහොතේ පව්වුප්පන්න කියන කොට අපි වර්තමානය කියන වචනය පාවිච්චි කළාට, ඒකේ වර්තමානය කියන අර්ථයට වඩා මේ මොහොතේ සමුදය වුණා කියන අර්ථය තමයි තියෙන්නේ. අන්න ඒ ධර්මතාව දැනගන්න කියන එකයි, එහි තියෙන්නේ. එතැනදී ඇස ගැන කථා කළේ, රූපය ගැන කථා කළේ මේ විදියටයි.

“යඤ්චාවුසො වක්ඛුං යෙ ව රූපා, උභයමෙතං පච්චුප්පන්නං. පච්චුප්පන්නෙ ඡන්දරාගපටිබද්ධං හොති විඤ්ඤාණං”⁹

ඒ කියන්නේ ඇසත් රූපත් සමුදය වුණා. යමක් ඇස වන්නේ ද, රූප වන්නේ ද, ඒ කියන්නේ, ඇසට වර්ණ නිමිත්තක් වන්නේ යමක් ද “උභයමෙතං” ඒ දෙක ම, “පච්චුප්පන්නං” එකිනෙකට ප්‍රත්‍යව සමුදය වුණා. විඤ්ඤාණය ඒ පව්වුප්පන්නයෙහි ඡන්දරාග වශයෙන් බැඳිල තියෙනව.

7 බු.නි. / උදානපාලි./බෝධි වග්ග/ පට්ඨබෝධි සුත්ත/දුතියබෝධි සුත්ත/තනිය බෝධි සුත්ත

8 සං.නි. / සමායතන වග්ග/ සමායතන සං./ඡන්ත වග්ග/ දුතියද්වය සුත්ත

9 ම.නි. / උපරිපණ්ණාසපාළි / විභංග වග්ග/ මහාකච්චාන භද්දේකරත්ත සුත්ත

එතකොට මේ මොහොතේ ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වූ දේ තමයි නිරෝධයට ලක් වන්නේ. මේ ධර්මතාව පැහැදිලි කරන්න තමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේලා මහන්සි ගත්තේ. මේක තමයි, වෙසෙස් නුවණින් අල්ල ගන්න ඕන කරන සත්‍යය, මූලික වශයෙන්. ඒ වගේ ම,

“ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති”¹⁰ මෙය ඉපදීමෙන් මෙය ද උපදියි.

“ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති”¹¹ මෙය නැති කල්හි මෙය නො වෙයි.

“ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ජධති” මෙය නිරුද්ධ වීමෙන් මෙය ද නිරුද්ධ වේ, යන්නත් පැහැදිලි කරගන්න. එතකොට ඒ කියන්නේ, සාපේක්ෂව මිසක් හුදෙකලාව සමුදය වෙන්නේ නෑ. හුදෙකලාව ඇසට දැකීමේ කාන්‍යය කරන්න බෑ. ඇස ඇසක් වෙන්නේ දැකීමේ කාන්‍යය සිදුවන විටයි. වක්ඛුච්ඤ්ඤාණයක් පහළ වෙන්නේ ඇස වෙන් කොට ගැනීමත්, රූපය වෙන් කොට ගැනීමත් එක්කමයි. සෝතච්ඤ්ඤාණය පහළ වෙන්නේ කණ වෙන්කොට ගැනීමත් ශබ්දය වෙන්කොට ගැනීමත් එක්කමයි. දෙක එකිනෙකට ප්‍රත්‍යය වෙනකොට ම යි. මෙන්න මේ ප්‍රත්‍යුත්පන්නය තමයි තේරුම් ගන්න ඕන.

මොකද, අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාදය දේශනා කරන සමහර සූත්‍ර වල දී පටිච්චසමුප්පාදය හරි හැටි දකින කෙනාට අතීතයට දුවනව (පුබ්බන්තං වා පටිධාවිස්සති)¹² කියල දෙයක් වෙන්නේ නෑ, අනාගතයට දුවනව (අපරන්තං වා උපධාවිස්සති)¹³ කියල දෙයක් වෙන්නේ නෑ කියල දේශනා කරනව. සාමාන්‍යයෙන් පුද්ගලයා ඉන්නේ මොහොතින් මොහොත සමුදය වෙන බව දන්නේ නැති නිසා දිගින් දිගට යමක් තියෙනව කියන අදහසින්. දැන් ඒක හරියට කොයි වගේ ද කියනව නම්, විදුලි බුබුලක් දල්වලා තියෙන කොට තත්පරයට පණස් වාරයක් දල්වෙනව. පණස් වාරයක් නිවෙනව. නමුත් අපි දකින්නේ අඛණ්ඩව දල්වෙන ආලෝකයක්. මොකද, අපට ඒකෙ නිවීම පැත්ත පෙනෙන්නේ නෑ. අපි දල්වීමෙන් දල්වීම අල්ලගෙන අඛණ්ඩ ආලෝකයක් අත්දකිනව. අන්න ඒ වගේ තමයි, අප තුළ ඉඤ්ජය අත්දකීම අනුව සිත් පහළවෙනව කියන එකත්.

10 බු.නි. / උදානපාළි/ බෝධි වග්ග/ පඨම/තනිය බෝධි සූත්ත

11 බු.නි. / උදානපාළි/ බෝධි වග්ග/ දුතිය බෝධි සූත්ත

12 සං.නි. / නිදානවග්ගපාළි/ නිදාන සං./දසබල වග්ග/ පච්චය සූත්ත
 (“යනො බො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස ‘අයඤ්ඤ පටිච්චසමුප්පාදො, ඉමෙ ව පටිච්චසමුප්පන්නධම්මා’ යථාභුතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුද්ධියා හොන්ති, යො වන පුබ්බන්තං වා පටිධාවිස්සති” අහොසිං නු බො අහං අනිතමද්ධානං, නනු බො අහොසිං අනිතමද්ධානං, කිං නු බො අහොසිං අනිතමද්ධානං, කපං නු බො අහොසිං අනිතමද්ධානං, කිං හුන්වා කිං අහොසිං නු බො අහං අනිතමද්ධාන’න්ති; අපරංතං වා උපධාවිස්සති.)

13 සං.නි. / නිදානවග්ගපාළි/ නිදාන සං./දසබල වග්ග/ පච්චය සූත්ත

සිතක් පහළ වුණේ නැත්නම්, අපි ඉන්න බව වත් අපි දන්නෙ නෑ. අපි නිද්‍රාවට පත් වී සිටින අවස්ථාවේ අපි දන්නෙ නෑ. සිතිවිලි වැඩකරන්න පටන් ගන්නවා කියන්නෙ අවදි වෙච්ච වෙලාව. එතන ඉඳන් අපිට හිතෙනවා, ආයෙත් නිඤ්ඤට යනකම්ම දිගට ම මම ඉන්නව නේද, කියල.

‘මම ඉන්නව නේද’ කියන මේ හැඟීම අපට ඇති වෙන්නෙ, අර මොහොතක් මොහොතක් පාසා සමුදය වන නිරෝධ වන ධර්මතාව දකින්නෙ නැතිව, අර සමුදය ස්වරූපය ම දිගින් දිගට, එකින් එක අමුණගෙන වගේ, සමුදයෙන් සමුදය ගැටගසා ගනිමින් එක දිගට ම ඉන්න කෙනෙක් කියන අත්දැකීමට අප පත්වෙන නිසා. ඔන්න ඔතන තමයි භවදිට්ඨිය ඇති වෙන්න හේතුව. භව කියන්නෙ පැවැත්ම. පැවැත්මක් පිළිබඳ හැඟීමක් අපි අරං තියෙන්නෙ සමුදය - නිරෝධය නො දැක. ඇයි ඒ? අන්න අර අනවබෝධය නිසා.

එතකොට මේ කාරණාව අපි බණ අහල, ධර්මය දැනගෙන, ඊට පස්සෙ අපේ අත්දැකීම් විමසමින්, විමසමින් අපේ ජීවිතයට පුහුණු කරල තමයි, යම් දවසක මේ විත්ත නිරෝධය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරන්නෙ. මේක භාවනාමය ක්‍රියාමාර්ගයක්.

ඒ නිසා මූලික කාරණා හැටියට ඉගෙන ගන්නෙ, තේරුම් ගන්නෙ මෙන් මේ “ඉමස්මිං සති ඉදං භොති” කියන ධර්ම න්‍යායය. ඒකෙ තියෙන්නෙ සමුදය පැත්ත. “අසති”, “න භොති” කියන කොට තියෙන්නෙ නිරෝධ පැත්ත. “යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මං.”¹⁴ කියන මේ ධර්ම සත්‍යය ලෝකයට දීම, ලෝකයට තේරුම් කර දීම, ලෝකයට අවබෝධ කරවීම තමයි, බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ මූලික කාර්යය. ඒ නිසා උන්වහන්සේලා බෝසත් අවදියේ දී ම, මේ ජරාමරණ කියන මූලික තත්වයේ ඉඳල යෝනිසොමනසිකාරයෙන් මෙනෙහි කරල බැලුව.

යෝනිසෝමනසිකාරය කියල කියන්නෙ, නුවණින් මෙනෙහි කරනවා කියල දැනට සරළව කිව්වත්, ඒකෙ තේරුම තව විදියකින් කියනව නම් ප්‍රභවයේ පටන් සොයා බැලීම කියන එකයි. එතකොට යෝනිසෝමනසිකාර කියන්නෙ ප්‍රභවස්ථානයේ පටන් මෙනෙහි කිරීම. (සමුදයට හිත තබල මෙනෙහි කිරීම) ඊට පස්සෙ අපි බලමු, සියලු බුදුවරයන් වහන්සේලා බෝධිසත්‍ව අවදියේ දී ම, “කිම්හි නු ඛො සති ජරාමරණං භොති”¹⁵ කුමක් ඇති කල්හි ද, ජරාමරණ දුක වන්නෙ කියල සොයා බලනව. නැවත නැවතත් අපි ජරාවට මරණයට පත් වෙනව. මේක මොහොතක් මොහොතක් පාසා සිදු වන දෙයක්. අපේ මානසික අත්දැකීම් වශයෙනුත් ජරාමරණයට භාජනය වෙමින් ඉන්නව. මේ ජරාමරණ

14 සං.නි. / මහාවග්ගපාළි/ සච්ච සං./ධම්මවක්කපවත්තන වග්ග/ ධම්මවක්කපවත්තන සුත්ත
15 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./බුද්ධ වග්ග/ගෝතම සුත්ත

දුක වන්නේ, ජාතිය ඇති කල්හියි. “ජාතියා සති ජරාමරණං හොති”¹⁶ ‘ජාති’ කියන වචනය මෙතන පාවිච්චි කරල තියෙනව. දැන් මරණය විස්තර කරන කොට “ඛණ්ඩානං භෙදො”¹⁷ ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීම කියල දක්වනව. ‘ජාති’ කියන කොට “ඛණ්ඩානං පාකුභාවො”¹⁸ ස්කන්ධයන්ගේ සකස් වීම කියල රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධයන්ගේ සමුදය වීම කියන අදහස දීල තියෙනව. අපි සාමාන්‍යයෙන් දකින, කෙනකුගේ ජීවිතය කෙළවර සිදුවන මරණය වගේ ම, මේ මොහොතේ සිදුවන ක්‍රියාවලියක් හැටියටයි, තියෙන්නේ. ජාතිය කියන ප්‍රත්‍යයට තනිව ම මතුවෙන්න බෑ. ඒකට ආසන්න ම ප්‍රත්‍යයක් තියෙනවා. ‘භව’ කියල, අපි කලින් කථා කළ, පවතිනවා කියන සංඥාව තමයි, ජාති කියන එකට හේතු වෙන්නේ. උපාදානස්කන්ධ සමුදය වෙන්නේ පවතිනවා කියන රූපිකත් එක්ක.

මේක වර්තමානයේ තේරුම් ගතයුතු දෙයක්. (පටිච්චසමුප්පාදය) එතකොට ‘භව’ කියන ස්වභාවය සකස් වෙන්නේ, අපි අල්ලගන්න හිඤා. ඒ ස්වභාවයට කියනව උපාදානය කියල. “උපාදානෙ ඛො සති භවො හොති”¹⁹ උපාදානය ඇති කල්හි භවය වෙනව. එතකොට ඇයි අපි අල්ලගන්න? “තණ්හාය ඛො සති උපාදානං හොති”²⁰ තණ්හාව ඇති කල්හි උපාදානය වෙන්නේ. අපි ගත්ත අරමුණට ආශා කරනව. මමත්වයක් දැන් මැවිල තියෙන්නේ. ‘මම ඉන්නව, අල්ලගන්න දෙයක් තියෙනව’ කියන තැන ඉන්න නිසයි මේ දේ සිද්ධවෙන්නේ. එතකොට ඒ ‘භව’ කියන එකට හේතුව උපාදානය. “උපාදානෙ ඛො සති භවො හොති” උපාදාන කියන්නේ අල්ල ගැනීම, ළඟට ගැනීම, ළං කරගැනීම, කියන ස්වභාවයයි. උපාදානය වන්නේ ඇයි? “තණ්හාය ඛො සති උපාදානං හොති” අපි ඒකට තණ්හා කරනව. ඇලුම් කරනව. ඒ ගැන ඡන්දරාගයක් අපට තියෙනව. මේ ඡන්දරාගය අපට ඇති වෙන්නේ ඇයි? ඡන්දරාගය ඇතිවන්නේ කුමක් ඇති කල්හි ද? එතකොට සදහන් කරන්නේ, “වෙදනාය ඛො සති තණ්හා හොති” කියල. විඤනයට තමයි අපි ඇලෙන්නේ. ඊට පස්සේ මේ විඤනයට ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ කුමක් ද? විඤනයට ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ එස්සයයි. “එස්සෙ ඛො සති වෙදනා හොති” අපේ සියලු ම ලෝක අත්දැකීම් සලායතනික ස්පර්ශයක් හැටියටයි, ලැබෙන්නේ. මේ එස්සය කුමක් ද? සලායතන, ඒ කියන්නේ, අපි කලින් කථා කරපු ආයතන හයේ සම්බන්ධතාවට තමයි, එස්ස කියන්නේ. “සලායතනෙ ඛො සති එස්සො හොති” ඇසත්, රූපයත්, වක්ඛුච්ඤාණයත්

16 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./බුද්ධ වග්ග/ගෝතම සුත්ත
 17 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./බුද්ධ වග්ග/විභංග සුත්ත
 18 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./බුද්ධ වග්ග/විභංග සුත්ත
 19 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./බුද්ධ වග්ග/ගෝතම සුත්ත
 20 සං.නි. /නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./බුද්ධ වග්ග/ගෝතම සුත්ත

එක් වීම එස්සයයි. මේව වෙන වෙන ම කොහෙවත් නෑ. එකට මතු වෙන්නෙ ස්පර්ශ වීම් වශයෙනුයි. ඒ නිසා "එස්ස සමුදයා සබ්බෙධම්මා"²¹ කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සූත්‍ර අපට හම්බවෙනව. එතකොට එස්සය වෙන්නෙ කුමක් ඇති කල්හි ද? නාමයත් රූපයත් ඇති කල්හි එස්සය වෙනව. කලහවිවාද සූත්‍රය වැනි දේශනා වල "නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච එස්සා"²² කියල දේශනා කරනව.

නාම කියල කිව්වෙ, වින්දන, සඤ්ඤා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර ක්‍රියාකාරිත්වයට. අරමුණු ලැබෙන කොට, ස්පර්ශයයි, මනසිකාරයයි පසුබිමේ වැඩ කරනව. නමුත් අපට විඤ්ඤායෙන් තමයි යමක් අනුවෙන්නෙ. ඒ අනුව යමක් අපි විඳිනව ද, විඳින දේ තමයි අපි හඳුනාගන්නෙ. විඳින, හඳුනාගන්න දේ ගැන සංකල්පනා මවනවා. ඔන්න ඕවට තමයි, වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා කියන්නෙ. ස්කන්ධ වලටත් සම්බන්ධ වෙන්නෙ ඕව තමයි. වේදනාව - වේදනාස්කන්ධය වෙනව. සඤ්ඤාව, හඳුනාගැනීම සංඥාස්කන්ධය වෙනව. ඒ වගේම සිතිවිලි මැවීම, සංකල්ප මැවීම සංස්කාර ස්කන්ධය වෙනව.

මෙතැනදී අපි මොකක් ද, අල්ල ගන්නෙ. ඇසට අරමුණු වෙන වර්ණරූප, කනට අරමුණු වෙන ශබ්දරූප ආදියයි. මේක පට්ඨ, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ මහාභූතරූප වල ක්‍රියාකාරිත්වයක්. "වත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තං ච මහාභූතානං උපාදායරූපං"²³ කියල තමයි, රූපය විස්තර කරන්නෙ පටිච්චසමුප්පාදය විභංග කරන කොට.

මේ රූප කියල කිව්වෙ සැබෑ රූප නොවෙයි. අපි බාහිර ලෝකයේ නොයෙක් රූප මවා ගන්නව. වර්ණරූප, ශබ්දරූප ආදී වශයෙන් අපට අරමුණු වෙන්නෙ මහාභූතරූප අනුව මවා ගන්නා රූපසංඥා හැටියටයි. අපි ඇහිත් දකින්නෙ නියම රූප නොවෙයි, රූප සංඥායි. කණින් ඇහෙන්නෙ ශබ්දසංඥා යි. සළායතනික අත්දැකීම් ඔක්කොම රූපසංඥා.

දැන් එතකොට, කොටින් ම කියනව නම්, අපේ කය කියලවත් නියම රූපය නො වෙයි අත්දැකින්නෙ. ඇසට ලැබෙන වර්ණරූප ක්‍රමයට. කණට අහෙන

21 අං.නි. /අවධිකාරිකපානපාළි/ සති වග්ග/කිංමුලක සුත්ත

22 බු.නි. /සුත්තනිකපානපාළි/ අවධිකවග්ග/කලහවිවාදසුත්ත
 ("එස්සො නු ලොකස්මි කුතොනිදානො,පරිග්ගති වාපි කුතොපහුතා කිස්මිං අසන්නෙ න මමන්තමන්ථි, කිස්මිං විභුතෙන චුසන්ති එස්සා" "නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච එස්සො, ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානි; ඉච්ඡාසන්තියා න මමන්තමන්ථි, රූපෙ විභුතෙන චුසන්ති එස්සා")

23 සං.නි. /බන්ධ වග්ගපාළි/ බන්ධ සං./උපය වග්ග/උපාදානපරිපච්චන සුත්ත
 (කතමංච හික්ඛවෙ රූපං? වත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තංච උපාදාය රූපං. ඉදං චුච්චති. හික්ඛවෙ, රූපං. ආහාර සමුදයා රූප සමුදයො; ආහාර නිරෝධා රූපනිරෝධො. අයමෙව අරියො අවධංගිකො මග්ගො රූපනිරොධ ගාමිනිපට්ඨදා, සෙසයංථිදං - සම්මාදිට්ඨි..)

ශබ්දරූප ක්‍රමයට. රූපසංඥා වශයෙන් තමයි අත්දකින්නේ. ඒකට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ; “වතුන්කැව මහාභුතානං උපාදායරූපං” කියල. කොටින් ම කියනව නම්, ලෝකයේ වාස්තවිකව ඇතැයි කියන පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ හතර ගැන පවා අපට තියෙන්නේ සංඥාමාත්‍ර දැනීමක්. පට්ඨිධාතුව කියල කිව්වට පට්ඨි කියන වචනය පාවිච්චි කරන්නේ තදට, බුරුලට දූනෙන හින්ද තෙතට, බැදෙන සුලුව ට දූනෙන විට ආපෝ කියනව. උණුසුම් බව සිසිල් බව තමයි තේජෝධාතුව කියල දන්නේ. වායෝධාතුව කියල දන්නේ පිම්බෙන, සැලෙන ස්වභාවය පමණයි. එහෙනං ඒකේ තේරුම, අපි පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ මහාභුතරූප කියල අත්දකින්නේ, අපි සංකල්පනය කරගන්නා වූ තත්ත්වයක්. ඕකට කියනව, “අභිසම්බන්ධං අභිසංඝෝචනයං” කියල. චේතනාමය වශයෙන් අභිසංස්කරණය කරගත්ත බව කියන එකයි ඒකේ තේරුම.

මේ යථාර්ථය තමයි, පට්ඨිවසමුප්පාද ධර්මන්‍යායයේ දී දැනගන්න ඕන කරන්නේ. අනිත්‍යය කථා කරන්න පුළුවන් වෙන්නේත් ඔය ටික තේරුම් ගන්න කොට. ඉතින් මේ නාමරූප සකස් කරන්නේ කවුද? කුමක් ඇති කල්හි ද, නාමරූප සැකසෙන්නේ? “විඤ්ඤාණේ ඛො සති නාමරූපං හොති”²⁴ විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි යි, නාමරූප වන්නේ.

කොහෙත්ද මේ විඤ්ඤාණය ආවේ. මේ විඤ්ඤාණය කියල, පුද්ගලයකු තුළ ස්ථිරව ලියාපදිංචි වෙච්ච එකක් නෑ. විඤ්ඤාණය හැම තිස්සේ ම හම්බ වෙන්නේ ආයතන සම්බන්ධතාවකුත් එක්කයි. එහෙම නැතුව වෙන කිසිම ක්‍රමයකින් අපට විඤ්ඤාණය හම්බවෙන්නේ නෑ. අපට හම්බවෙන්නේ, වක්ඛු විඤ්ඤාණයක්. සෝත විඤ්ඤාණයක්. සාණ විඤ්ඤාණයක්. ජ්වහා විඤ්ඤාණයක්. කාය විඤ්ඤාණයක්. මනෝ විඤ්ඤාණයක්.

ඊ ළඟට බෝසතාණන් වහන්සේලා බැලුව, මේ විඤ්ඤාණය වෙන්නේ කුමක් ඇති කල්හි ද කියල. අපි ගෝතම සූත්‍රය දිහා බැලුවොත් එහෙම නිදානවග්ගයේ, අපට පෙනෙනවා මේ විඤ්ඤාණය, නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් වෙනවා. මෙතන තියෙනවා අඤ්ඤාඤ්ඤා පච්චයතාවක්. නාමරූප, විඤ්ඤාණය සකස් වෙන්න ප්‍රත්‍යය වෙනවා. විඤ්ඤාණය, නාමරූප සකස් වෙන්න ප්‍රත්‍යය වෙනවා. මෙන්න මෙතන තමයි ගැඹුරු ම තැන, මේ පට්ඨිවසමුප්පාද ධර්ම න්‍යායේ. සසර සකස් වීම බලගැන්වෙන්නේ මේ විඤ්ඤාණ නාමරූප සම්බන්ධතාවෙන්.

නාමරූප ගොඩනැගෙන විදියට විඤ්ඤාණය සකස් වෙන්නෙ සංස්කාර ප්‍රත්‍යය වීමෙන්. “සංඛාරෙසු ඛො සති විඤ්ඤාණං හොති” අත්දැකීම් ලබන්න කායසංස්කාර වශයෙන් කය සකස් කරගන්නව. චිත්‍රකනය, විචාරණය කරමින් වචිසංස්කාර සකස් කරගන්නව. විදීම් හැඳිනීම් ලබන්න සිත සකස් කරගන්නව. මම ඉන්නව, මට අත්දකින්න දෙයක් තියෙනව, කියන මේ අවිද්‍යාවත් එක්ක ලෝකය බලන කොට, කයත් චිත්‍රකත් සිතත් සකස් කරගෙන ලෝකෙ අත්දකින්න ලකලැස්ති වීම තමයි “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” කියල කියන්නෙ. එතකොට සංස්කාර සකස් වෙන්නෙ අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යය කරගෙන. “අවිජ්ජාය ඛො සති සඛිධාරා හොන්ති” මම ඉන්නව මට අත්දකින්න දේ තියනව කියල ගන්නෙ මේ ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව ම දුක නො දකින නිසා. එහි සමුදය නො දකින නිසා එහි නිරෝධය නො දකින නිසා. දුකෙහි නිරෝධයට මග නො දකින නිසා. ඒ කියන්නෙ අවිද්‍යාව නිසා.

මෙතන කථා කළ විඤ්ඤාණ නාමරූප ක්‍රියාකාරිත්වය ම යි, මේ භවයෙන් ඊ ළඟ භවයට පත්වෙන කොට සිදුවන්නෙත්. මේක අපි තේරුම් ගන්න ඕන දෙයක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාදය දේශනා කරමින් නිදාන වග්ගයේ පච්චය (පච්චයුප්පන්න) සූත්‍රය²⁵ වගේ දේශනා වල, යම් කිසි කෙනෙක් මේ පච්චය සමුප්පන්න ධර්මයත්, ඒ කියන්නෙ අර මූලික ධර්මත්‍යායයට නිදසුන් වශයෙන් පෙන්වන අවිජ්ජා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ, නාමරූප ආදී ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව තේරුම් ගන්නව නම්, ඒක මේ මොහොතෙයි තේරුම් ගන්න, කියන බව. ඒ ප්‍රතිපදාව වඩන්න තියෙන්නෙ මේ මොහොතෙ නිසයි.

ඒ බව තේරුම් ගන්න කෙනා අතීතයේ මම හිටිය ආකාරය ගැන විමතියට පත් වෙන්නෙත් නැත, ඒ වගේ ම අනාගතයේ මමත්වය සකස් වන ආකාරය පිළිබඳව විමතියට පත් වෙන්නෙත් නැත, කියල දේශනා කරා. ඒකෙ තේරුම මොකක් ද? මේ මොහොතේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම නියාමයේ ක්‍රියාකාරිත්වය තේරුම් ගන්නව නම්, මේ ටික ම යි අතීතයේ වුණෙත්, මතු සිදු වෙනවා නම්, අනාගතයේ වන්නෙත් මේ ටික ම යි, කියල අපට පැහැදිලි වෙනව.

---

25 සං.නි./නිදාන වග්ග/ නිදාන සං./ දසබල වග්ග/පච්චයසුත්ත-
 (භව පච්චයා, හික්ඛවේ, ජාති... උපාදාන පච්චයා හික්ඛවේ භවො, නණ්හා...පච්චයා හික්ඛවේ උපාදානං, ... වේදනා පච්චයා හික්ඛවේ නණ්හා... එස්ස පච්චයා හික්ඛවේ වේදනා, ... සළායනන පච්චයා හික්ඛවේ එස්සො, ... නාමරූප පච්චයා හික්ඛවේ සළායනනං, ... විඤ්ඤාණ පච්චයා හික්ඛවේ නාමරූපං, ... සංඛාර පච්චයා හික්ඛවේ විඤ්ඤාණං, අවිජ්ජා පච්චයා හික්ඛවේ සංඛාරා උප්පාදාවා තථාගතනං අනුප්පාදාවා තථාගතනං, ධිතාවා සා ධාතු ධම්මධිතනා ධම්ම නියාමනා ඉද්දපච්චයනා...)

මේ කාරණය ගැන හිතන කොට සිහියට එන වැදගත් සූත්‍රයක් තමයි, සුත්තනිපාතයේ හේමක සූත්‍රය²⁶. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් හේමක කියල මානවකයෙක්, බාවරී කියන බ්‍රාහ්මණයාගේ ශිෂ්‍යයෙක්, ඉතා ලස්සන ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා, දවසක්. “ස්වාමීනි, මම මේ ගෞතම ශාසනය දැනගන්න කලින්, මම යම් කිසි කෙනකුගේ ධර්මයක් ඇහුව නම්, ඒ හැම කෙනකු ම මට කියල දුන්නේ, එක්කෝ අතීතයේ වෙච්ච දෙයක් ගැනයි. “ඉච්චාසී” ‘මෙසේ විය’ කියපු කථා. නැත්නම්, “ඉති භවිස්සති” ‘මෙසේ වන්නේ ය’ කියල, අනාගතය පිළිබඳ කථා. ඉතින්, ‘මෙසේ විය’, ‘මෙසේ වන්නේ ය’ කියන කථා වලින් නම් මට වැඩක් නෑ. මගේ හිත ඒවට බැඳෙන්නේ නෑ. මොක ද, ‘අතීතයේ මෙසේ විය’, ‘අනාගතේ මෙසේ වන්නේ ය’ කියන ඒවායින් මගේ විතර්ක වැඩෙන එක විතරයි, වෙන්නේ. (සබ්බං තං තක්ක වඩ්ඪනං) ඒ හිඤ්ච හි මගේ හිත බැඳෙන්නේ නෑ. (නාහං තස්ස අභිරමිං) ‘ඒවට මම කැමති නෑ.’ ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලනව,

“ත්ථඤ්ච මේ ධම්මමක්ඛාහි තණ්හා නිග්ඝාතනං මුනි,
යං විදිත්වා සතො වරං තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං.”

“ස්වාමීනි, යමක් දැනගෙන සිහියෙන් කටයුතු කරල, මේ ලෝකයේ තෘෂ්ණාව නැති කරන්න, මට ධර්මයක් දේශනා කරන්න.” කියල. “මේ ලෝකයේ විසත්තිකා නමැති තෘෂ්ණාව තරණය කිරීමට යමක් දැනගෙන සිහියෙන් යුතුව කටයුතු කළයුතු නම් එබඳු දහමක් මට කියන්න.”

ඉතාමත් ම බුද්ධිමත් ඉල්ලීමක්. මේ වගේ ඉල්ලීමක් සූත්‍ර පිටකයේ, මේ වගේ සියුම්ව කරන ඉල්ලීමක් දකින්න ලැබෙන්නේ මෙපමණ දෝ කියලත් මට වෙලාවකට හිතෙනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව ඒ අවස්ථාවේ,

“ඉධ දිට්ඨි සුත මුත විඤ්ඤාතෙසු පියරූපෙසු හෙමක,
ඡන්දරාගවිනොදනං නිබ්බාන පදමච්චුතං.” කියල.

26 බු.නි. /සු.නි./පාරායන වග්ග/ හේමකමානව පුවච්චා සුත්ත
(යෙ මෙ පුබ්බෙ වියාකංසු, ඉච්චායස්මා හෙමකො හුරං ගොතම සාසනා;
ඉච්චාසී ඉති භවිස්සති, සබ්බං තං ඉතිහිතිහං ;
සබ්බං තං තක්කවඩ්ඪනං, නාහං තත්ථ අභිරමිං.
ත්ථඤ්ච මෙ ධම්මමක්ඛාහි, තණ්හානිග්ඝාතනං මුනි;
යං විදිත්වා සතො වරං, තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං’
ඉධ දිට්ඨිසුතමුතවිඤ්ඤාතෙසු, පියරූපෙසු හෙමක;
ඡන්දරාගවිනොදනං, නිබ්බානපදමච්චුතං.
‘එතදඤ්ඤාය යෙ සතා, දිට්ඨිධම්මාහිතිබ්බුතා;
උපසන්නා ච තෙ සදා, නිණ්ණා ලොකෙ විසත්තික’න්ති)

“හේමකය, මේ ප්‍රිය ස්වභාව ඇති, දිවිය සුභ මුඛ විඤ්ඤාන නිමිති පිළිබඳ ඡන්ද්‍රාගය බැහැර කිරීම අවිච්ඡිතපද (ආපසු නො පෙරළෙන) නිවනයි.”

අපි ප්‍රිය වශයෙන් ඇලෙන්නෙ ඇහැටු පේන, කණට ඇහෙන, නාසයට, දිවට, ශරීරයට දැනෙන, මනසට එන නිමිති වලටයි. එතකොට ඒ ප්‍රිය ස්වභාවයන් පිළිබඳ ඡන්ද්‍රාගය යම්කිසි කෙනෙක් බැහැර කළොත්, එතකොට, ඒක තමා නිවන. ඒ කියන්නේ සලායතන සමුදය තමයි සසර. සලායතන නිරෝධයයි නිවන. මෙන්න මේ ධර්මතාව කියල දෙන්නයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මහන්සි වුණේ.

මේක කියල දෙනකොට, ඉතා වැදගත් සන්ධිස්ථානයකට එනව. පටිච්චසමුප්පාද ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් විමසන කොට මතු වෙන, “නාමරූප සකස් වෙන්නේ විඤ්ඤාණය නිසා, විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ නාමරූප” කියන තැන. සියලු ම බෝසතාණන් වහන්සේලා මෙතැනදී විශේෂ ප්‍රකාශයක් කරනව.

“අධිගතො බො මයායං විපස්සනාමග්ගො බොධාය”

“අවබෝධය කරා ගමන් කරන්න අවශ්‍ය කරන විදර්ශනා මාර්ගය මම භොයාගත්ත” කියල.

ඒ නිසා අපි හැම විට ම තේරුම් ගන්න ඕන, මේ නාමරූප කථාව තුළ තමයි, පටිච්චසමුප්පාදයේ වැදගත් කම රැඳිල තියෙන්නේ කියල. ඒකේ තේරුම මෙන්න මෙහෙමයි. විඤ්ඤාණයෙහි පිළිබිඹු වෙනවා, සලායතනික බාහිර නිමිති. ඒවා උපාදාය රූප. විඳිම්, හැඳිනිම්, චේතනා වශයෙන් ඒවා භුක්ති විඳිනව. ස්පර්ශය, මනසිකාරය මේ වැඩේට උදව් කරනව. එතකොට රූප සමුදය වෙන්න බෑ, සලායතනිකව වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර නැත්නම්. වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, ස්පර්ශ, මනසිකාර ක්‍රියාවලිය සමුදය වෙන්න බැහැ බාහිර නිමිති වශයෙන් වර්ණරූප, ශබ්දරූප, ගන්ධරූප, රසරූප, ආදී රූපසඤ්ඤා වශයෙන් අපි සඳහන් කරපු සලායතනික නිමිති නැතිව. මේ දෙකට ම මතු වෙන්න බෑ, විඤ්ඤාණය නැතිව. මොක ද, විඤ්ඤාණය තමයි මේ නිමිති පිළිබිඹු කරන්නේ. මේ නාමරූප නැතුව බෑ, විඤ්ඤාණයට මතු වෙන්න. ඔය කාරණාව සම්පිණ්ඩනය කරල ප්‍රකාශ වන දේශනාවක් අපට හමුවෙනවා, සුත්තනිපාතයේ ද්වයතානුපස්සනා සූත්‍රයේ.

“අනත්තනි අත්තමානිං පස්ස ලොකං සදෙවකං,
නිවිච්චං නාමරූපමිං ඉදං සච්චන්ති මඤ්ඤති.”²⁷

27 බු.නි. / සුත්ත නිපාතපාළි / මහා වග්ග/ද්වයතානුපස්සනා සුත්ත

“දිගින් දිගට ස්ථිරව පවතින්නේ නැති දේවල් පිළිබඳව ස්ථිර දේවල් ය කියල හිතාගෙන ඊට ඉන්න දෙවියන් සහිත ලෝකයා දෙස බලන්න. නාම රූප දෙකෙහි වැදගෙන මේක තමයි, ඇත්ත කියල හිතනව.” ආත්ම නොවන දේ ගැන ආත්ම මානසෙන් තමයි සාමාන්‍ය ලෝකයා ඉන්නේ. නාම රූප දෙක අත්දැකල ඒක ඇත්තයි කියල ඊටටෙනව, බලාගෙන ගියාම මුළු ලෝකය ම.

කාම, රූප, අරූප හවුත් දෙවි මිනිසුන් සහිත ලෝකයා ම ඉන්නේ කො තැන ද, විඤ්ඤාණයේ පිළිබිඹු වන නාම රූප ලෝකය ඇත්තයි කියල හිතාගෙන. මේ කාරණයේ යථාභූත ස්වභාවය තේරුම් කරල දෙන්නයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත කියන ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මතාව දේශනා කළේ.

දැන් අපි දැනගත්තා මෙතන තියෙන්නේ සමුදය වීමක්, නිරෝධ වීමක්. සමුදයෙන් සමුදය, සමුදයෙන් සමුදය අපි සම්බන්ධ කරගෙන දකින නිසා, අපේ අනවබෝධය නිසා, අපි එකක් වගේ හිතාගන්නව. ඒකට කියනව, හවදිට්ඨි කියල. මේ එකක් වගේ හිතාගත්ත පුද්ගලයෝ, ඉඳල මැරිල යනව. දේවල් තිබිල විනාශ වෙලා යනව. අන්ත විභවය. විභවය තමයි, දකින්නේ. අපි දකින්නේ හව විභව දෙකයි. පුද්ගලයෝ ඉන්නව. ඉඳල මැරිල යනව. දේවල් තියෙනව. තිබිල විනාශ වෙනව. ඔච්චරයි, අපි දන්නේ. සමුදය නිරෝධය දන්නේ නෑ. මේතැන ඉඳගෙන ධර්මය ප්‍රායෝගික වෙන්නේ නෑ. සමුදය දකින්න ඕන.

“තණ්හකධයාධිමුත්තස්ස අසම්මොහඤ්ච වෙනසො,²⁸
දිස්වා ආයතනුප්පාදං සම්මා චිත්තං විමුච්චති.”

“සිතෙහි මුළාවත් තෘෂ්ණාවත් ක්‍ෂය කිරීමෙහි යෙදුන පුද්ගලයා, ආයතනයන්ගේ හටගැනීම දැකල, මැනවින් හිත විමුක්ත වෙනව.” මේ ආයතනයන්ගේ උප්පාදය දැනගන්න හැකි වෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මන්‍යායයෙන්.

ඊ ළඟට නිරෝධය දැනගන්න ඕන. “නිරොධං අප්පජානන්තා ආගන්තාරො පුනඛිභවං”²⁸

මේ සමුදය වන ප්‍රත්‍යයන්ගේ නිරෝධය දන්නේ නැති එක්කෙනා, නැවත නැවතත් හවයට එනව. ඔන්න ඕකයි, අපි දැනගන්න ඕන කරන තැන. ඒ නිසයි, අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතාමත් ම පැහැදිලිව මේ ආයතන සමුදයේ ඉඳල තේරුම් ගනිමින් කටයුතු කරන්න, අපට මේ විදර්ශනා මාර්ගය දේශනා කරන්නේ. “යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මං”²⁹ සමුදය ධර්මයන්ගේ නිරෝධය දකින එක තමයි, අනිත්‍යය දකිනව කියන්නේ. අච්ච්චාව

28 බු.නි. /සුත්තනිපාතපාළි/ මහා වග්ග/ද්වයනානුපස්සනා සුත්ත
(යේව රුපුපගාසන්තා, යෙව අරුපව්ඨායිනො - නිරොධං අප්පජානන්තා, ආගන්තාරො පුනඛිභවං)
29 සං.නි. /මහා වග්ගපාළි/ සච්ච සං./ධම්මවක්කපවත්තන වග්ග/ ධම්මවක්කපවත්තන සුත්ත

නැත්නම් සමුදයක් නෑ.

නිත්‍ය කියන්නේ ස්ථිර යමක් ඇත කියන එක. නිව්ව, ධ්‍රැව, සස්සන කියන වචන මේ පෙළදහමේ සමානාර්ථවත්ව යෙදෙන වචන. නිව්ව කියන්නේ නොවෙනස් වන. ධ්‍රැව කියන්නේ ස්ථිර. සස්සන කියන්නේ සදාකාලික. පුහුදුන් සත්වයා ඉන්නේ මේ වගේ නිත්‍යයි, සදාකාලිකයි කියන සංඥාවක. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනව, විපල්ලාස සූත්‍රයේ (අං: නි: වතුක්ඛ නිපාත යෙ) දී දිට්ඨිවිපල්ලාස, චිත්තවිපල්ලාස, සඤ්ඤාවිපල්ලාස ගැන. අනිත්‍යයෙහි නිත්‍ය සංඥාව, දුකෙහි සුඛසංඥාව, අනාත්මයෙහි ආත්මසංඥාව, අශුභයෙහි ශුභසංඥාව කියන්නේ දිට්ඨිවිපල්ලාස, චිත්තවිපල්ලාස, සඤ්ඤාවිපල්ලාස. විපල්ලාස කියන්නේ විපර්යාස කියන එකයි. මවාගත්ත විපරිත සංඥා කියන එකයි. බලාගෙන ගියාම සසර සැකසෙනවා කියන්නේ, සත්වයෙක් සසරේ ඉන්නව කියලා කියන්නේ විපරිත මවාගැනීමක් ම යි.

මේකත් අපි ටිකක් තේරුම් ගන්න ඕන දෙයක් තමයි, "මම" මැවෙන තැන. අපේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ හිසුන් වහන්සේලා අමතලා ලස්සනට පුංචි බණක් දේශනා කරනව. ඒ බණ දේශනා කරන්නේ, ආනන්ද භාමුදුරුවන් සසුනට නවකයෙක්ව ඉන්න කාලෙ මන්තානිපුත්ත පුණ්ණ භාමුදුරුවෝ උන්වහන්සේට අනුග්‍රහ වශයෙන් නිතර කළ අනුශාසනාවක් මතක් කර දීමක් හැටියට. ඒ මතක් කරලා දෙනකොට උන්වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ මන්තානිපුත්ත පුණ්ණ භාමුරුවෝ කියලා දුන්න විදියට ම යි. "උපාදාය ඛො ආනන්ද අස්මිති හොති, නො අනුපාදාය."³⁰ ඕක තමයි තේමා පාඨය. උපාදාන කරගැනීම උඩ තමයි, "මම වෙමි" යන්න මැවෙන්නේ. කිසියම් දෙයක් අල්ලගත්තේ නැත්නම් "මම වෙමි" යන්නක් නෑ.

එතකොට අපට පැහැදිලියි, "මම වෙමි" යන්න මොහොතින් මොහොත අපි අත්දකින ලෝකයත් එක්ක මැවෙන හැඟීමක් මිසක්, දිගින් දිගට නිශ්චිතව පවතින දෙයක් නෙමෙයි කියන එක. එතැන දී මොකක් අල්ලගත්තොත් ද මම වෙන්නේ කියන ප්‍රශ්නය සාකච්ඡා කරනව. එතන දේශනා කරනව මෙහෙම. "රූපං උපාදාය අස්මිති හොති නො අනුපාදාය" රූපය අල්ලගෙන 'මම වෙමි' යන්න වෙනව. රූපය අල්ලගත්තේ නැත්නම් නෑ. දැන් මොනව ද අල්ල ගන්න රූප. අපි කලින් කපා කළා ඇසින්, කණින්, නැහැයෙන්, දිවෙන් කයෙන්, මනින් කියන ආයතන හයෙන් ම අල්ලගන්න රූපසංඥා ගැන. අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සුත්තනිපාතේ කලහවිවාද සූත්‍රයේ දේශනා කරනව, මේ රූප අල්ලගෙන තමයි හව, විභව දෘෂ්ටි හදාගන්නේ කියලා. (රූපෙසු දිස්වා

30 සං.නි./බන්ධ වර්ගපාළි/බන්ධ සං./චේර වර්ග/ආනන්ද සුත්ත

විභවං භවඤ්ච විනිවිජයං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ)³¹ එතකොට භව විභව දිවියි හදාගන්නෙ රූප අත්දැකල. “රූපෙසු දිස්වා” ඔන්න එතකොට මේ සමායතනික රූපසංඥා තමයි, අපි අත්දැකින දේවල්. මේ රූප තමයි, දිගින් දිගට නිශ්චිතව තියෙනවා කියන ධවට්ඨමට පත් වෙන්නෙ. මගේ කයත් මට ඒ විදියටයි, දූනෙන්නෙ.

“ඉමස්මිං ච සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ බහිද්ධා ච සබ්බ නිමිත්තෙසු, අහංකාර මමංකාර මානානුසයා හොති.”³² කියල තියෙනව නෙ ධර්මපාඨයක්. අපටත් මම, මගේ කියන සංඥාව ඇති වෙන්නෙ, මේ සවිඤානක වෙච්ච තමන් දරණ කයත්, බාහිර සමායතනික නිමිතිත් අල්ලාගෙනයි. එතකොට රූප අල්ලගෙනයි. “මම” වෙන ම ඉදගෙන බාහිර නිමිති අල්ලනව නො වෙයි. “මම” සහ “නිමිති” එකිනෙකට යැපෙමින් සමුදය වෙනව. මේ බව නො දැනීම තමයි අවිද්‍යාව.

“වේදනං උපාදාය අස්මීති හොති, නො අනුපාදාය”³³ වින්දනය අල්ලාගෙන මම වෙමි යන්න වෙයි. අල්ලා නො ගත්තොත් නෑ. වින්දනය දූනෙන කොට මම විදිනව, මගේ වින්දනය කියල අල්ලගෙන ඉවරයි. සුඛ වේවා, දුක්ඛ වේවා, අදුක්ඛමසුඛ වේවා. “සඤ්ඤං උපාදාය අස්මීති හොති, නො අනුපාදාය” හැදිනීම අල්ලගෙන මම වෙමි යන්න වේ, නැත්නම් නෑ. අපේ මනස දිගු කලක් තිස්සේ “වොහාර වෙපක්ඛාහං භික්ඛවෙ, සඤ්ඤං වදාමි” කියාපු පිළිවෙලට ව්‍යවහාර වෙලා වෙලා හදාගත්තු සංඥාවන් තුළින් තමයි, ලෝකය දකින්නෙ. අර කලිනුත් කිව්ව විදියට “නාමධර්ම තුළින් රූපධර්ම අල්ලනව කියන්නෙ කෙලෙස් තුළින් ලෝකය දකිනවා කියන එකයි. එතකොට අපට කවදාවත් යථාර්ථය පෙනෙන්නෙ නෑ”. ඒ නිසා වෙසෙස් නුවණ අවශ්‍ය ම යි, අභිජානාති කියන මට්ටම අවශ්‍ය ම යි, බුදුදහම තේරුම් ගන්නටත්, එහි නියුක්ත වෙන්නටත්.

ඔය විදියට සඤ්ඤාව ගැන කිව්ව වගේ සංඛාර ගැනත් කියනව. “සංඛාරෙ උපාදාය අස්මීති හොති නො අනුපාදාය” සංස්කාර අල්ලගෙනයි, මම වෙමි යන්න වෙන්නෙ. සංස්කාර අල්ල ගත්තෙ නැත්නම් නෑ. මොනව ද මේ සංස්කාර කියන්නෙ. (කතමෙ සංඛාරා. ඡයිමෙ භික්ඛවෙ වෙනනාකායා)³⁴ සංස්කාර කියන්නෙ රූපසඤ්චේතනා, සද්දසඤ්චේතනා, ගන්ධසඤ්චේතනා, රසසඤ්චේතනා, ඓච්චිකාසඤ්චේතනා, ධම්මසඤ්චේතනා කියන සවුදුරුම් චේතනා වලටයි. සමායතනික නිමිති ඔස්සේ පහළ වෙන චේතනා තමයි අපි

31 බු.නි./සුත්තනිපාතපාළි/අවධක වග්ග/කලහවිවාද සුත්ත
 32 සං.නි./නිදාන වග්ගපාළි/රාහුල සං./අනුසය සුත්ත
 33 සං.නි./බන්ධ වග්ගපාළි/බන්ධ සං./චේතනා/ආනන්ද සුත්ත
 34 සං.නි./බන්ධ වග්ගපාළි/බන්ධ සං./උපය වග්ග/උපාදානපට්ඨවන්ත සුත්ත

අල්ලගෙන ඉන්නේ. අල්ලගෙන ඉන්නේ මොනවද කියල දැන් අපට තේරෙනව.

“විඤ්ඤාණං උපාදාය අස්මිති හොති, නො අනුපාදාය” විඤ්ඤාණය අල්ලගෙන මම වෙමි යන්න වෙයි. නැත්තන් නෑ. අරමුණු දැනගන්නේ විඤ්ඤාණය. අරමුණු, නිමිති නැතිව අපි ඉන්න කැමති නෑ. නිමිති, රූපධර්ම අල්ලන්න කැමතියි. විදිමි, හැඳිනිමි, වේදනාත් යොදාගෙන තමයි, නිමිති අල්ලන්නේ.

මත්තානිපුත්ත පුණ්ණ හාමුදුරුවො ආනන්ද හාමුදුරුවන්ගෙන් ඊ ළඟට ඇහුවයි කියනව, ඔය රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ නිත්‍ය ද අනිත්‍ය ද කියල. (නිච්චං වා අනිච්චං වානි) අනිත්‍යයි කියල ආනන්ද හිමියෝ පිළිතුරු දෙනව. යමක් අනිත්‍ය ද, එය දුක ද, සැප ද කියල ඊ ළඟට අහනව. (යම්පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වානි) දුකයි ඇවැත්නි, කියල අනද හිමියො උත්තර දෙනව. යමක් අනිත්‍ය නම් දුක් සහගත නම් එය මගේ ය, මම වෙමි, මාගේ ආත්මය යයි දකින්න වටිනව ද කියල ඊ ළඟට අහනව. (යම්පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තානි) එය යුතු නො වේ කියල අනද හිමියො පිළිතුරු දෙනව.

ඊ ළඟට පුණ්ණ හාමුදුරුවො දේශනා කරනව මෙසේ සමුදය ධර්මයන් ත්‍රිලක්ෂණ වශයෙන් දකින ශ්‍රැතවත් ආර්යශ්‍රාවකයා, රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ පිළිබඳව ප්‍රඥාවෙන් යුක්තව කළකිරෙනව. (නිබ්බිඤ්ඤානි) ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත නිසා රූප වේදනාදියට කලින් තිබුණ උනන්දුව අඩු වෙනව. ශ්‍රැතවත් ආර්යශ්‍රාවකයකුගේ ප්‍රඥාව, වෙසෙස් නුවණ තමයි මේ පැහැදිලි කරගෙන යන්නේ. ඒ කලින් තිබුණ උද්යෝගය උනන්දුව නැතිවෙන කොට මොකද, වෙන්නේ? කළකිරීම නිසා වෙන් වෙනව. මැකිල යනව. (නිබ්බිඤ්ඤානං විරජ්ජනි) එහෙම නො ඇලෙනකොට මීදෙනව. (විරාගා විමුච්චනි) එසේ මිදුනම මිදුනයි කියල දැනගන්නව. (විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති) මේ විදියේ දෙයක් තමයි, මේ ධර්ම මාර්ගය. පඤ්චඋපාදානස්කන්ධ පිළිබඳව මේ විදියට දකින්න ඕන.

එතකොට මත්තානිපුත්ත පුණ්ණ හාමුදුරුවො ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට කළ දේශනාව ඕකයි. මේ ටික ආනන්ද හාමුදුරුවො භික්ෂූන් වහන්සේලාට දේශනා කරල, අවසානයේ මෙහෙම සඳහන් කරනව. “ඇවැත්නි, මත්තානිපුත්ත පුණ්ණ හාමුදුරුවන් වහන්සේගේ මේ උපකාරය, මට කොච්චර ප්‍රබලව බලපෑව ද කියනව නම් මම ධර්මාභිසමය කළේ මේ දේශනාවෙන් ය කියල. (ධම්මො අභිසමෙනො) එතකොට ඒකේ තේරුම මොකක් ද? උන්වහන්සේ

ගේ සෝනාපත්තිඵල සාක්ෂාත් කරණය සිදුවුණේ මේ මනසිකාරය, මේ ප්‍රඥාව ස්ථාවර වීමක් හැටියටයි කියන එකයි. “යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං නං නිරොධධම්මං” කියන දහම් ඇස ස්ථිර වුණා.

එත කොට අවිද්‍යාව නිසා තමා තුළ සමුදය වන නිරුද්ධ වන ස්වභාවය ගැනයි මේ කථා කරන්නේ. සමුදය-නිරෝධ ක්‍රියාවලියක් තමයි, ලෝකයේ අනිත්‍යතාව කියන්නේ. අනිත්‍යතාව ද්‍රව්‍යමය ලෝකයේ දේවල් වලට සීමා කරල තේරුම් ගැනීම ප්‍රමාණවත් නෑ. අනිත්‍ය සංඥාව වැඩියයුත්තේ මම කියන හැඟීම මතුවෙන තැන. ‘මම වෙමි’ යන මානය උගුලුවා ලන්නයි, අනිච්චසඤ්ඤාව වඩන්නේ. (අනිච්චසඤ්ඤා භාවෙනබ්බා අස්මිමාන සමුග්ඝාතාය) ස්පර්ශය තමයි අපට ලෝකය අල්ලල දෙන්නේ. “එස්ස සමුදයා සබ්බෙධම්මා” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාලේ ඒ නිසා. “සබ්බෙධම්මා” කියල කියන්නේ, අපට යමක් දෙයක් වෙන්නේ, අපට යමක් නිමිත්තක් වෙන්නේ, අපට යමක් අරමුණක් වෙන්නේ, අපේ මනස විසින් අල්ලාගනු ලබන දෙයක් වෙන්නේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන්. අපට දේවල් මුණගැසෙන්නේ මනසිකාරයෙන්. (මනසිකාර සම්භවා සබ්බෙධම්මා)³⁵ මනසිකාරයට තමයි, මේ බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම කියන සළායනනික නිමිති මුණගැසෙන්නේ. එතකොට මේ ඔක්කොම තෘෂ්ණාව මූලික කරගෙනයි වෙන්නේ. “ඡන්දමුලකා සබ්බෙධම්මා” කියල කියන්නේ ඒ නිසා. මෙච්චර දෙයක් මේ ජීවිතේ කරන්නේ ඇයි? විඤනය නිසයි. “වේදනා සමොසරණා සබ්බෙධම්මා” විඤනයට තමයි හේත්තු වෙලා තියෙන්නේ. විඤනයට තමයි යොමු වී තිබෙන්නේ. මෙන්න මේ ස්වභාවය තමයි, අපිව සංසාරේ අරගෙන යන්නේ. වින්දනයට ප්‍රත්‍යය වන්නේ එස්සය කියන ක්‍රියාකාරිත්වය.

“යො උභන්තෙ විදිඤ්ඤා මජ්ඣෙ මන්තා න ලිප්පති,
තං බ්‍රෑමි මහාපුරිසො ති සො’ධ සබ්බනිමච්චගා”³⁶

“යමෙක් අන්ත දෙක දැනගෙන, ප්‍රඥාවෙන් යුතුව මැද නො ඇලේ ද, ඔහු තණ්හාව නමැති මැහුම්කාරිය ඉක්මවන මහාපුරුෂයා යයි කියමි.”

මෙතන එස්සය හා එස්සසමුදය කියල අන්ත දෙකක් තියෙනව. මැද එස්සනිරෝධය. තණ්හාව නිසා නිරෝධය පෙනෙන්නේ නෑ. මේ නිසා එස්සයෙන් එස්සය සම්බන්ධ වෙමින්, විඤ්ඤාණ නාමරූප, නාමරූප විඤ්ඤාණ වශයෙන් සිත් ප්‍රවාහයකින් මවල දෙන නිමිති අල්ලගන්නව. එස්ස නිරෝධය

35 අං.නි./අට්ඨකාදිනිපාතපාළි/ සතිවග්ග/කිංමුලක සුත්ත
36 අං.නි./ඡක්කනිපාතපාළි/ මහාවග්ග/මජ්ඣෙ සුත්ත
සුත්ත නිපාත /නිස්සමෙත්තෙය්‍ය සුත්ත

පෙනෙන්නේ නැත්තේ තණ්හාවෙන් සම්බන්ධ වෙන නිසා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ, මේ අන්ත දෙකට නො වැටී මැද ප්‍රඥාවෙන් නො ඇලී ඉන්න කෙනාට ප්‍රත්‍යක්ෂපන්තය පෙනෙනව කියල. පටිච්චසමුප්පාදය දකිනව කියල. එහෙම නැත්නම් එයා රැවටිලා ඉන්නේ. යම් කිසි කෙනකුට මේ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්තය දැකීමේ හැකියාව තියෙනව නම් එයාට මහාපුරුෂයා කියල කියනව. මෙතන කියන්නේ, එස්සයෙන් එස්සය සම්බන්ධ කරන තණ්හාව නමැති මැහුම්කාරිය ඉක්මවපු කෙනෙක් වෙන්න කියලයි. එතකොට මෙතන ගැඹුරු අරුතක් තියෙන්නේ. භික්ෂුන් වහන්සේලා මේ පිළිබඳව කෙරෙන සාකච්ඡාව තියෙන්නේ අං: නි: ඡක්ක නිපාතේ මජ්ඣම නිකායේ. එහි තියෙන හැම කරුණක් ම අපි සාකච්ඡා කරන්න යන්නේ නෑ. සමුදය හා නිරෝධය කියන දෙකට සම්බන්ධව පවතින තව යෙදුමක් තියෙනව ඒ සූත්‍රයේ. සක්කාය එක අන්තයක්, සක්කායසමුදය අනෙක් අන්තය. මැද සක්කායනිරෝධය. මේ සක්කායනිරෝධය පුහුදුන් සිත දකින්නේ නෑ.

සක්කාය කියන එකත් මේ මාතෘකාවෙදී තේරුම් ගන්න වෙනව. කාය කියන්නේ සමුහය කියන එකයි. අපි අත්දකින්නේ රූපසමුහයක්. රාගියක්. විදිම් සමුහයක්. රාගියක්. සමුහයක් කිව්වටත් වඩා පැහැදිලියි, රාගියක් කිව්වම. සංඥා රාගියක්. චේතනා රාගියක්. දැනීම හෙවත් විඤ්ඤාණ රාගියක්. මේ රාගිය අපට එකක් වගේ පෙනෙන නිසා තමයි සත් වශයෙන්, සාර වශයෙන් ගන්නේ. අපේ මුලු ජීවිතය ම එකක් වගේ පෙනෙන්නේ අපට අනිත්‍යතාව පෙනෙන්නේ නැති නිසා. අපේ සාමාන්‍ය සංජානන මට්ටමට පෙනෙන්නේ නැති නිසා. මෙතැන දී වෙසෙස් නුවණ, යෝනිසෝමනසිකාරය අවශ්‍යයි. සමුදයට හිත තියල බලන කොට අනිත්‍යයි, අසාරයි, විපරිණාමීයි, අඤ්ඤාභාවිතියි කියන බව පෙනෙනව.

තව විදියකින් මේක කෙටියෙන් කියන හැකියි. අපතුළ අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යය කරගෙන ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්ත වශයෙන් අධිණ්ඩව පහළ වෙනව. මමඤයෙන් අල්ලගන්නව. ස්කන්ධ පහළ වෙනව. නිරුද්ධ වෙනව. පහළ වෙනව. නිරුද්ධ වෙනව. පහළවෙනව. නිරුද්ධ වෙනව. අර ප්‍රත්‍යක්ෂපන්ත වශයෙන් සමුදය වන සක්කාය අල්ලගන්න නිසා සක්කායනිරෝධය දකින්නේ නෑ.

ඉතින් මේ කාරණාව ගැන කියන කොට සං: නි: 2, “අස්සුතවන්තු සූත්‍රය” වගේ දේශනාවක අපට පැහැදිලි වෙනවා, මේ සිත, මනස, විඤ්ඤාණ කියන ව්‍යවහාරයන් දිගු කලක් කිස්සේ මමඤයෙන් අල්ලගෙන ඉන්නේ කියල. “යඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ, චුච්චති, චිත්තං ඉතිපි මනො ඉතිපි විඤ්ඤාණං ඉතිපි තත්‍රාස්සුතවා පුට්ඨජනො නාලං නිබ්බිජ්ඣං නාලං විරජ්ජං නාලං විමුච්චිං. තං කිස්ස හෙතු. දීසරත්තං හෙනං භික්ඛවෙ, අස්සුතවනො පුට්ඨජනස්ස අජ්ඣෙධාසිතං

මමයිනං පරාමට්ඨං එනං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තාති.”³⁷ පුහුදුන් සිතට ලේසියෙන් ඉන් මිඳෙන්න බැ. ඒ සුත්‍රයේ සඳහන් වෙනව, මගේ ය, මම වෙමි, මාගේ ආත්මයයි කියල ගැනීමේ දුර්වලතාව නිසා තමයි අපට මේ ධර්මය තේරුම් ගන්නත් අමාරු. නමුත් අපි තේරුම් ගතයුතු තැනත් ඔතන ම යි. එතනින් තමයි, අපි ධර්ම මාර්ගයට ස්ථිර වෙන්තෙ කවද හරි.

අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහි පැවිදි හේදයක් නැතිව, මේ ලෝකෙ හැම කෙනකුට ම මේ පඤ්ඤාසම්පදාව ඇති කරගන්න අනුශාසනා කරන්නෙ ඒකයි. “පඤ්ඤවා හොති උදයඝට්ඨාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්තාගතො හොති අරියාය නිබ්බේධිකාය, සම්මා දුක්ඛක්ඛය ගාමිනියා”³⁸ කියලයි පඤ්ඤාසම්පදාව විස්තර වෙන්නෙ. ගිහි ජීවිතය ගැන කථා කරන කොට වැදගත් වන සුත්‍රයක් වන වාග්ඝපජ්ජ සුත්‍රයෙත් පඤ්ඤාසම්පදාව විස්තර වෙන්නෙ ඒ විදියටයි. එතකොට මැනැවින් දුක් කෙළවර කරන්න ඕන කරන ප්‍රඥාවක් ගැනයි මේ කථාකරන්නෙ. ඒ කියන්නෙ ලෝකය ගැන ප්‍රඥාවෙන් කළකිරිලා, ධර්මමාර්ගයේ උනන්දු වීමට උවමනා කරන ප්‍රඥාවක්. ඒ තමයි, උදයඝට්ඨාමිනී පඤ්ඤාව. උදය - අඝ, සමුදය - නිරෝධ, උදය - වය, ඇතිවීම - නැතිවීම මේක වෙන්නෙ කොයි වෙලාවෙ ද? මේ මොහොතෙ. පව්වුප්පන්න වගයෙන්. “පව්වුප්පන්නඤ්ඤව යො ධම්මං තඝඝ තඝඝ විපස්සති”³⁹ කියල හද්දේකරත්ත සුත්‍ර වල කියැවෙනව. මේ මොහොතේ ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වන්නා වූ යම් ස්වභාවයක් වෙයි ද ඒවා ඒ ඒ තනි තුනින් දක දක ඒවා පිළිබඳ තෘෂ්ණාව කෂය කරනවා. ඇලීම් ගැටීම් රැවටීම් විරහිතව එහි යථා ස්වභාවය දකිනවා. මේක තමයි විදර්ශනා භාවනාව. විදර්ශනා භාවනාවෙන් කෙරෙන්නෙ සමුදය නිරෝධය දැකීම.

එතකොට දුක්ඛාර්යසත්‍යය කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ මේ සකස් වීම දුකේ සකස් වීමයි කියල දැනගන්න ඕන. අවිද්‍යාව නැත්නම් සංස්කාර නෑ. සංස්කාර නැත්නම් විඤ්ඤාණ නෑ. විඤ්ඤාණය නැත්නම් නාමරූපත් නෑ. නාමරූප නැත්නම් සළායතනත් නෑ. ඔය කියන විදියට සමස්ත දුක්ඛස්කන්ධය ම නිරුද්ධ වෙනව. (එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති.)⁴⁰ ඒ නිසා අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අවබෝධය සඳහන් කළා “යථාභූතං ඤාණදස්සනං” කියල. යම් සේ සමුදය වන්නේ ද ඒ ආකාරය දැකීම කියල. සමුදය දකිනව නම් නිරෝධයත් දකිනව. “අයං දුක්ඛසමුදයො” කියල දුකෙහි ඇතිවීම දකිනව නම්, “අයං දුක්ඛ නිරෝධො” කියල දුකෙහි නිරෝධය දකිනව

37 සං.නි./ඡන්දනිපානපාළි/ ධම්මකවග්ග/අස්සුතසවන සුත්ත

(සං.නි /2/ අස්සුතවත්තු සුත්‍රය)

38 අං.නි./අට්ඨකාදිනිපානපාළි/ ගෝතමීවග්ග/වාග්ගපජ්ජ (දීඝජානු)සුත්ත

39 ම.නි./උපරිපණ්ණාසපාළි/විහංග වග්ග/හද්දෙකරත්ත සුත්ත

40 සං.නි./නිදාන වග්ගපාළි/නිදාන සංයුත්ත/ගහපතිවග්ග/දුක්ඛ සුත්ත

නම්, ඒක තමයි යථාභූතඤාණදස්සනය. මේ දැක්ම අපට ස්ථිර වුණොත් ඒ තමයි, සෝතාපත්තිඵලය ස්ථිර වීම.

“යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මං” කියන මේ දහම් ඇස ස්ථිර වීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතර ම ස්කන්ධයන්ගේ උදය වය සම්මර්ශනය කරන්නැයි වදාළ.

“යනො යනො සම්මසති ඛණ්ඩානං උදයබ්බයං,
ලහති පීති පාමොජ්ජං අමතං තං විජානතං”⁴¹

මේ ප්‍රකට ධම්මපද ගාථාවේ “යම් කලෙක රූපාදී ස්කන්ධයන්ගේ උදය වයය දෙක නුවණින් සලකා බලනව ද, එකල්හි ධර්මානුකූල ප්‍රීතියක් ප්‍රමෝදයක ලබනව ද, එය ඔවුනට අමානය නම් වේ.” යනුවෙන් සඳහන් වෙනව.

යම් යම් ආකාරයකින් මේ මොහොතේ සමුදය වන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දකිනව නම්, නුවණින් සම්මර්ශනය කරනව නම්, මම ඉදිරිපත් වෙලා හදපු එකක් නො වෙයි කියල දකිනව නම්, හේතු ඵල වශයෙන් සකස් වීමක් කියල දකිනව නම්, නාමරූප ක්‍රියාකාරිත්වයෙන් විඤ්ඤාණයේ පිළිබිඹු වෙච්ච එකක් කියල දකිනව නම්, ඇතිවීම් නැතිවීම් ධර්මතාවයක් කියල දකිනව නම්, මේ සමුදය වන ධර්ම මම, මගේ කියන හිතාගැනීම රැවටීමක් බව දකිනව නම්, අන්න ඒ විදියෙනුයි නුවණින් සම්මර්ශනය කෙරෙන්නෙ. මේ පුහුණුව දිගට කරගෙන යන කොට ධර්මානුකූල ප්‍රීතියක්, ප්‍රමෝදයක් ඇති වෙනව. එහෙම පුහුණු වන කෙනකුට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් අවබෝධය ඇති වෙනව. ඒ පුද්ගලය අමානය දැනගන්නව. ඒ නිසායි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ හැම දේක ම සමුදයයි, නිරෝධයයි, අස්සාදයයි, ආදීනවයයි, නිස්සරණයයි දැනගන්න කියල. සමුදය නිරෝධය දන්නෙ නැත්නම් වැඩෙන්නෙ අවිජ්ජානුසය බව දැනගන්න.

පටිච්චසමුප්පාද දැක්මත් එක්ක තමයි අපට සතිපට්ඨානයේ කාය, වේදනා, චිත්ත, ධම්ම කියන කරුණුත් තේරෙන්නෙ.

- කාය කියන්නෙ අපි අත්දකින සලායතනික රූපධර්මයන්ගේ සම්බන්ධතාව කියන පැත්ත.
- වේදනා කියන කොට විදීම පැත්ත.
- චිත්ත කියන කොට අපේ සිත් ක්‍රියාත්මක වන පැත්ත.
- ධම්ම කියන කොට කාය, වේදනා, චිත්ත හසුරුවන ආකාරය අනුව සැකසෙන සිතිවිලි පැත්ත.

41 බු.නි./ධම්මපද පාළි - හිකබුච්ඡග

සසර පැත්තට සකස් වන්නේ මේ හතර. ඒවා නිවනට අදාළ විදියට ක්‍රියාත්මක වෙන්න ප්‍රතිපදාවෙදී. ධර්ම සසර පැත්තට වැඩ කරන්නේ නිවරණ, උපාදානස්කන්ධ වශයෙන්. රූප, වේදනා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ කියන්නේ. එදිනෙදා ජීවිතයේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ කියන අත්දැකීම් ලබමින් අප තුළ මැවෙන දැනීම් ලෝකය. ඕක තමයි, පංචස්කන්ධය. සතරමනාධාතු ඇසුරු කරගෙන තමයි, රූපයක් පනවගන්නේ. "වත්තාරො ච මහාභුතා, චතුන්නං ච මහාභුතානං උපාදායරූපං"⁴² කියල සඳහන් වෙන්නේ අපි මොන විදියෙන් නමුත් රූපයක් පනවගන්නේ උපාදායරූප වශයෙන් කියන එකයි. රූපස්කන්ධය පැනවෙන්නේ එතැනින්. සතර මහාභුතරූප තමයි රූපස්කන්ධයක් පැනවීමට ප්‍රත්‍යය වන්නේ. වේදනාව පැනවීමට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ස්පර්ශය. ඒ කියන්නේ ආයතන හයෙන් අත්දැකීම් ලබන කොට ගොඩනැගෙන අරමුණු ස්පර්ශයයි. අරමුණු ස්පර්ශ කිරීම ම යි, වේදනාවට වගේ ම, සංඥාස්කන්ධයේ සමුදයටත්, සංස්කාරස්කන්ධයේ සමුදයටත් මුල් වෙන්නේ. විඤ්ඤාණයට සමුදය වෙන්න ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ නාමරූප. නිවන කියල කියන්නේ නාමරූප නිරෝධය. නාමරූප නිරෝධය ම යි, නිවන. ඒ උදෙසා තමයි අපි මේ කාරණාව තේරුම් ගතයුත්තේ. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වෙන්නේ රූප, වේදනා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ නිසා.

අනිවච්ච කියන එකේ තේරුම ක්‍ෂය වී යාම. "බයට්ඨෙන අනිවච්චං"⁴³ කියල පටිසම්භිදාමග්ගයේ සඳහන් වෙන්නේ ඒ බව. ඒ කියන්නේ, සමුදය වූ ධර්ම නිරුද්ධ වෙනව කියන එකයි. අපි ප්‍රිය වශයෙන් අල්ලගන්න ලෝකය නිරුද්ධ වෙනවට අපි කැමති නෑ. ඒ හින්දා දුකට පත් වෙනව. ඒවා ක්‍ෂය වෙනවට බයයි. මේ කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත්වෙලා අලුත, සතියක් සමවතින් ඉඳල, ඉන් මිදී ලොව බලා වදාළ ලෝකවෝලෝකන සූත්‍ර දේශනා කරනව.

ලෝකයා රාගයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් උපන් දූවිලි තැවිලි වලින් මහත් වූ සන්තාපයට පත්වෙලා ඉන්නව. (අයං ලොකො සන්තාපජානො) ස්පර්ශයට ගැතියවෙලා ඉන්නව. (එස්සපරෙතො) මම කියල කියාගෙන ඉන්නේ මහා ලෙඩ ගොඩකට. (රොගං වදති අත්තනො) යම් යම් අරමුණු නිමිති වලින් මම, මගේ කියල හිතා ගන්නව නම්, ඒවා එයින් අත් අයුරක් ම වෙනව. (යෙන යෙන හි මඤ්ඤති තනො තං හොති අඤ්ඤථා)⁴⁴ අඤ්ඤථාභාවය

42 සං.නි./බන්ධ වග්ගපාළි/බන්ධ සං./උපයවග්ග/උපාදානපරිපච්ඡන සූත්ත
 43 බු.නි./පටිසම්භිදාමග්ගපාළි
 44 බු.නි./උදානපාළි/නන්දවග්ග/ ලෝකාවලෝකන සූත්ත
 "අයං ලෝකො සංතාපජානෝ, එස්සපරෙතො රොගං වදති අත්තනො; යෙන යෙනහි මඤ්ඤති තනො තං හොති අඤ්ඤතා" "අඤ්ඤතාභාවී භවසන්නො ලොකො, භවපරෙතො භවමෙචාහිනන්දති ; යදහිනන්දති තං හයං, යස්ස භාගයි තං දුක්ඛං; භවච්ඡපනානාය ඛො පනිදං බ්‍රහ්මවරියං වුස්සති"

කියන්නේ ඔය අනිත්‍යතාව. අන් අයුරක් වන නමුත් සත්වයා කැමති තියාගන්න. පවත්වගන්න. පැවැත්මට ඇලුණ, පැවැත්මට ගැති වුණ ලෝකයා පැවැත්ම ම කැමති වෙනව. (අඤ්ඤාචාර්ය භවසත්තෝ ලොකො භවපරෙතො භවමෙවාහිනඤ්ඤි) පැවැත්ම කැමති වුණාට එය විනාශ වෙයි, ක්‍ෂය වෙයි කියල බයයි. අන්න (යදහිනඤ්ඤි තං භයං) ඒ භය තමයි දුක. (යස්ස භායති තං දුක්ඛං) මේ සසුන් බඹසර වෙසෙන්නේ, භවය දුරලීම පිණිස ය.

(භවවිප්පහානාය ඛො පනිදං බුන්මවරියං වුස්සති) ඉතින් අපේ කැමැත්තට අනුව රඳවාගන්න බැරි ස්වභාවයට තමයි කියන්නේ “අනන්ත” කියල. අනන්තලක්ඛණ සුත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, මගේ රූපය මෙසේ වේවා, (එවං මෙ රූපං හොතු)⁴⁵ මගේ රූපය මෙසේ නො වේවා (එවං මෙ රූපං මා අහොසීති) ඒ ආකාරයට, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ ගැනත් මෙසේ වේවා, මෙසේ නො වේවා කියල කොච්චර කැමති වුණත්, ඒවා ඊට ආවේණික වූ ධර්මතා ඔස්සේ ක්‍රියාත්මක වෙනවා ඇරෙන්න, අපේ කැමැත්ත ඉටු වෙන්නේ නැති බව. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත කියන ත්‍රිලක්‍ෂණ දර්ශනයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේවා සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් කළේ. සළායතනිකව සමුදය වෙන්නේ මම, මගේ කියන අවිද්‍යාව නිසා උපදින දුක බව හොඳින් අවබෝධ කරගන්න.

අපි මෙතෙක් කළ කරුණු කාරණා විග්‍රහය සමාප්තියකට පත්කරන්න දන් හොඳ අවස්ථාව. අපි තේරුම්ගත්ත මෙතන වෙන්නේ සළායතනිකව සැකසෙන සමුදය නිරෝධ ක්‍රියාකාරිත්වයක් පමණක් බව. මෙතන පැවැත්මක් ගැන ඇති කරගන්නේ හැඟීම් මාත්‍රයක් පමණයි. පවතිනව කියන හැඟීම වැරදියි. සකස් වෙන්නේ විපල්ලාස සඤ්ඤාවක් පමණයි. කුමක් ඇති කල්හි ද සමුදය වෙන්නේ, කුමක් නැති කල්හි ද නිරෝධය වෙන්නේ කියන දේ හරිහැටි දන්නව නම් මේකට තමයි කියන්නේ, ආර්යශ්‍රාවකයකුගේ දිට්ඨිසම්පන්න භාවය කියල. (යනො ඛො භික්ඛවෙ, අරියසාවකො එවං ලොකස්ස සමුදයඤ්ච අපච්චිගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ අරියසාවකො දිට්ඨිසම්පන්නො ඉතිපි)⁴⁶

45 සං. නි./බන්ධවග්ගපාළි/ බන්ධ සං./උපවග්ගො/අනන්තලක්ඛණ සුත්ත
 (“එවං මෙ රූපං හොතු” එවං මෙ රූපං මා අහොසී” ති. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, රූපං අනන්තා, තස්මා රූපං ආබාධාය සංවත්තනති, න ච ලබ්භති රූපේ ‘එවං මෙ රූපං හොතු, එවං මෙ රූපං මා අහොසී” ති.)

46 සං. නි./නිදානවග්ගපාළි/නිදාන සං./දසබලවග්ගො/ පච්චයසුත්ත
 “යනො ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො එවං පච්චයං පජානාති , එවං පච්චයසමුදයං පජානාති , එවං පච්චයනිරෝධං පජානාති , එවං පච්චයනිරෝධගාමිනීපටිපදං පජානාති , ”
 අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො දිට්ඨිසම්පන්නො ඉතිපි, දස්සනසම්පන්නො ඉතිපි, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං ඉතිපි, පස්සති ඉමං සද්ධම්මං ඉතිපි, සෙක්ඛෙන ඤාණෙන සමන්තාගතො ඉතිපි, සෙක්ඛාය විප්පාය සමන්තාගතො ඉතිපි, ධම්මසොතං සමාපන්නො ඉතිපි, අරියො නිබ්බේධිකපඤ්ඤො ඉතිපි , අමනද්ධාරං ආනච්ච තිට්ඨති ඉතිපි ”ති

දර්ශන සම්පත්තියෙන් යුක්ත වුණා කියල. (දස්සනසම්පන්නො ඉතිපි) මේ සද්ධර්මයට පැමිණියා ය කියල. (ආගතො ඉමං සද්ධම්මං ඉතිපි) මේ සද්ධර්මය දකිනවා කියල. (පස්සති ඉමං සද්ධම්මං ඉතිපි) පිළිවෙතෙහි හික්මෙන්නකුට (සේඛයකුට) අවශ්‍ය ඥානයෙන් යුක්තයි කියල. (සෙබෙන ඤානෙන සමන්නාගතො ඉතිපි) (මේ සේඛඤාණය ඇති වුණේ මුලින් ම සිහිපත් කරපු සංජානන මට්ටම ඉක්මවල අභිජානන මට්ටමෙන් මේ ක්‍රියාකාරිත්වය දෙස නුවණ මෙහෙයවමින් කරන ලද ප්‍රයත්නයක ප්‍රතිඵල බව දැනගන්න.) සේඛයකුට අවශ්‍ය දක්මෙන් යුක්තයි කියල. (සේඛාය විජ්ජාය සමන්නාගතො ඉතිපි) ධර්ම ශ්‍රෝතසට පැමිණුණාය කියල. (ධම්මසොතං සමාපන්නො ඉතිපි) මේ තමයි, ආර්ය වූ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත කලකිරීමට පැමිණුන පුද්ගලයා, කියල. (අරියො නිබ්බේධිකපඤ්ඤො ඉතිපි) නිවන් දොර හැපී සිටියි, කියල. (අමතද්වාරං ආහව්ව තිට්ඨති ඉතිපි)

මෙතෙක් අපි සාකච්ඡා කළේ පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳවත්, සමායතන පිළිබඳවත්, ත්‍රිලක්ෂණය පිළිබඳවත් පිරිපුන් විග්‍රහයක් නො වේ. සරළ සංක්ෂිප්ත මූලික හැඳින්වීමක් පමණයි. මේ පිළිබඳව විග්‍රහයන් විවික්‍රාකාරයෙන් සූත්‍රදේශනා වල තව බොහෝ දක්නට ලැබෙනව. මේ දළ කරුණු සංවිධානය අපි හැමදෙනාට ම වහ වහා ධර්මාවබෝධය පිණිස ම වේවා කියා ආශීංසනය කරනවා.

සියලු දෙනාට තෙරුවන් සරණයි.!

දිනකර ප්‍රේස්

2/99, නාට්‍ය මාර්ග, නුගේගොඩ.

දුර / ලැක්ස් : 011 2827044 / 0712 285 680.

විද්‍යුත් තැපෑල : dinakara.priyantha@gmail.com

මුහුණු පොත : [facebook.com/dinakara.press](https://www.facebook.com/dinakara.press)

ISBN 978-955-95963-4-9

9 789559 596349